

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

NGUYỄN BÁ LONG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP HIỆU QUẢ VÀ BỀN VỮNG
CHO HUYỆN TIÊN LÃNG, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC NÔNG NGHIỆP HÀ NỘI – 2016

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

NGUYỄN BÁ LONG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP HIỆU QUẢ VÀ BỀN VỮNG
CHO HUYỆN TIÊN LÃNG, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

MÃ SỐ: 62.85.01.03

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS.TS. ĐOÀN VĂN ĐIỂM**
- 2. PGS.TS. NGUYỄN ÍCH TÂN**

HÀ NỘI – 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án là trung thực, khách quan và chưa từng dùng bảo vệ để lấy bất cứ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận án đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận án này đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày 20 tháng 11 năm 2016

Tác giả luận án

Nguyễn Bá Long

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện đề tài, ngoài sự nỗ lực và cố gắng của bản thân, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình, những ý kiến đóng góp quý báu của thầy cô giáo và các nhà khoa học, sự giúp đỡ của nhiều cá nhân và tập thể để tôi hoàn thành bản luận án này.

Nhân dịp này, Tôi xin trân trọng cảm ơn sự góp ý chân thành và hỗ trợ khoa học của các thầy cô giáo Khoa Môi trường, Khoa Quản lý đất đai, Bộ môn Sinh thái nông nghiệp, Học viện Nông nghiệp Việt Nam.

Xin trân trọng cảm ơn lãnh đạo Trường Đại học Lâm nghiệp và đồng nghiệp cơ quan công tác đã ủng hộ, giúp tôi trong quá trình làm luận án.

Đặc biệt, Tôi xin trân trọng cảm ơn PGS.TS. Đoàn Văn Điềm và PGS.TS. Nguyễn Ích Tân đã tận tình chỉ bảo và hướng dẫn khoa học trong quá trình thực hiện luận án.

Tôi xin cảm ơn Phòng Thống kê, Phòng Tài nguyên và Môi trường, Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn huyện Tiên Lãng và các xã trên địa bàn huyện đã cung cấp số liệu và hỗ trợ điều tra, phỏng vấn phục vụ đề tài.

Xin trân trọng cảm ơn nhóm nghiên cứu của Viện Thổ nhưỡng Nông hóa đã hỗ trợ trong quá trình xử lý số liệu và đóng góp ý kiến giúp hoàn thiện luận án.

Xin cảm ơn bố mẹ, anh em, bạn bè luôn ủng hộ, động viên và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại Học viện Nông nghiệp Việt Nam.

Hà Nội, ngày 20 tháng 11 năm 2016

Tác giả luận án

Nguyễn Bá Long

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục chữ viết tắt	vi
Danh mục các bảng	vii
Danh mục các hình	ix
Trích yếu luận án	x
Thesis abstract	xii
PHẦN 1 MỞ ĐẦU	1
1.1 Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2 Mục tiêu nghiên cứu	2
1.3 Phạm vi nghiên cứu	3
1.4 Những đóng góp mới của đề tài	3
1.5 Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	4
PHẦN 2 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	5
2.1 Cơ sở lí luận về đánh giá đất nông nghiệp	5
2.1.1. Khái niệm về đất, đất đai và đánh giá đất đai	5
2.1.2 Đánh giá đất phục vụ quy hoạch sử dụng đất nông nghiệp của FAO	9
2.1.3 Đánh giá đất theo quan điểm sinh thái và phát triển bền vững	12
2.2 Những nghiên cứu về đánh giá đất đai	13
2.2.1 Nghiên cứu phục vụ quy hoạch sử dụng đất	13
2.2.2 Đánh giá đất thích ứng với biến đổi khí hậu	15
2.2.3 Đánh giá đất theo hướng quản lý tổng hợp vùng ven biển	19
2.2.4 Hệ thống chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	19
2.3 Kết quả nghiên cứu sử dụng đất tại vùng nghiên cứu	24
2.4 Sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả và bền vững	26
2.4.1 Quan điểm sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả và bền vững	26
2.4.2 Bảo tồn độ phì nhiêu và chống thoái hóa đất	29
2.4.3 Chiến lược bảo vệ đất lúa và chuyển đổi cơ cấu đất nông nghiệp	30
2.4.4 Cơ sở pháp lí của công tác điều tra, đánh giá đất đai	31

2.5	Một số nhận xét từ nghiên cứu tổng quan	32
PHẦN 3 VẬT LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU		33
3.1	Địa điểm nghiên cứu	33
3.2	Thời gian nghiên cứu	33
3.3	Đối tượng nghiên cứu	33
3.4	Vật liệu nghiên cứu	33
3.5	Nội dung nghiên cứu	35
3.5.1	Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	35
3.5.2	Đặc điểm đất huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	35
3.5.3	Tình hình sử dụng đất nông nghiệp tại huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	35
3.5.4	Đánh giá mức độ thích hợp đất đai cho huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	35
3.5.5	Đề xuất định hướng và giải pháp sử dụng đất đạt hiệu quả kinh tế cao và bền vững	36
3.6	Phương pháp nghiên cứu	37
3.6.1	Phương pháp thu thập số liệu thứ cấp	37
3.6.2	Phương pháp thu thập số liệu sơ cấp	37
3.6.3	Phương pháp phân tích đất	37
3.6.4	Phương pháp phân loại đất theo FAO-UNESCO	39
3.6.5	Phương pháp đánh giá đất theo FAO	40
3.6.6	Phương pháp theo dõi mô hình sử dụng đất	42
PHẦN 4 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN		44
4.1	Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	44
4.1.1	Điều kiện tự nhiên	44
4.1.2	Thực trạng phát triển kinh tế – xã hội	47
4.2	Tính chất đất huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	52
4.2.1	Hệ thống phân loại đất	52
4.2.2	Đặc điểm và tính chất các loại đất vùng nghiên cứu	53
4.3	Tình hình sử dụng đất nông nghiệp tại địa bàn huyện	68
4.3.1	Hiện trạng và biến động đất đai huyện Tiên Lãng	68
4.3.2	Đánh giá hiệu quả các loại hình sử dụng đất nông nghiệp	72

4.4	Đánh giá thích hợp đất đai cho các loại hình sử dụng đất tại huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	76
4.4.1	Xây dựng bản đồ đơn vị đất đai cho huyện	76
4.4.2	Phân hạng thích hợp đất đai cho các kiểu sử dụng đất của huyện Tiên Lãng	89
4.4.3	Kết quả theo dõi một số mô hình sử dụng đất tại huyện Tiên Lãng, thành phố Hải Phòng	113
4.5	Đề xuất định hướng và giải pháp sử dụng đất đạt hiệu quả kinh tế cao và bền vững	119
4.5.1	Định hướng sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả và bền vững	119
4.5.2	Đề xuất một số giải pháp sử dụng đất hiệu quả và bền vững	133
	PHẦN 5 KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	138
5.1	Kết luận	138
5.2	Kiến nghị	139
	Danh mục các công trình đã công bố có liên quan đến luận án	140
	Tài liệu tham khảo	141
	Phụ lục	147

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BĐKH	Biến đổi khí hậu
BVTV	Bảo vệ thực vật
CCNNN	Cây công nghiệp ngắn ngày
CS	Cộng sự
DT	Diện tích
DTĐT	Diện tích điều tra
DTTN	Diện tích tự nhiên
ĐVĐĐ	Đơn vị đất đai
FAO	Tổ chức nông lương thế giới (Food and Agriculture Organization)
GIS	Hệ thống thông tin địa lý (Geographic Information System)
GO	Giá trị sản xuất (Gross Output)
GTNC	Giá trị ngày công
GTSX	Giá trị sản xuất
Ha	Héc ta
HSDV	Hiệu suất đồng vốn
IC	Chi phí trung gian
LMU	Đơn vị đất đai (Land Mapping Units)
LUS	Hệ thống sử dụng đất (Land Use System)
LUT	Loại hình sử dụng đất (Land Use Type)
MI	Thu nhập hỗn hợp (Mix Income)
NS	Năng suất
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
NXB	Nhà xuất bản
TCVN	Tiêu chuẩn Việt Nam
TSMT	Tổng số muối tan
VA	Giá trị gia tăng (Value Added)
UBND	Ủy ban Nhân dân
USDA	Bộ Nông nghiệp Mỹ (United States Department of Agriculture)

DANH MỤC CÁC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
2.1	Chỉ dẫn địa lí sản phẩm Thuốc Lào Tiên Lãng, Hải Phòng	26
4.1	Một số yếu tố khí hậu huyện Tiên Lãng giai đoạn 1996 – 2015	45
4.2	Lao động, nguồn lao động huyện Tiên Lãng	48
4.3	Giá trị sản xuất các ngành kinh tế huyện Tiên Lãng	48
4.4	Giá trị sản xuất ngành nông – lâm nghiệp - thủy sản	50
4.5	Diện tích, năng suất các loại cây trồng giai đoạn 2011-2015	51
4.6	Một số tính chất phẫu diện đất TL160	61
4.7	Một số tính chất phẫu diện đất TL55	63
4.8	Một số tính chất phẫu diện đất TL145	66
4.9	Diện tích và cơ cấu đất nông nghiệp năm 2015	69
4.10	Tình hình biến động đất nông nghiệp huyện Tiên Lãng giai đoạn 2000- 2015	70
4.11	Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất	73
4.12	Hiệu quả kinh tế các kiểu sử dụng đất tại huyện Tiên Lãng năm 2013	75
4.13	Các loại đất dùng để xây dựng bản đồ đơn vị đất đai	77
4.14	Phân cấp địa hình tương đối	77
4.15	Phân cấp mức độ tưới	78
4.16	Phân cấp mức độ tiêu thoát nước	78
4.17	Phân cấp thành phần cơ giới	78
4.18	Phân cấp độ mặn	79
4.19	Phân cấp độ phì nhiêu đất	79
4.20	Đặc điểm và tính chất các đơn vị đất đai	82
4.21	Diện tích thích hợp theo xã của cây lúa nước	91
4.22	Diện tích thích hợp theo xã của cây ngô	92
4.23	Diện tích thích hợp theo xã của cây cải bắp	94
4.24	Diện tích thích hợp theo xã của cây cà chua	96
4.25	Diện tích thích hợp theo xã của cây khoai tây	98
4.26	Diện tích thích hợp theo xã của cây hành, tỏi	100
4.27	Diện tích thích hợp theo xã của cây dưa hấu	102
4.28	Diện tích thích hợp theo xã của cây khoai lang	103

4.29	Diện tích thích hợp theo xã của cây đậu tương	105
4.30	Diện tích thích hợp theo xã của cây thuốc láo	107
4.31	Diện tích thích hợp theo xã của cây ớt	109
4.32	Diện tích thích hợp theo xã của cây lạc	110
4.33	Tổng hợp thích hợp đất đai của các cây trồng	111
4.34	Hiệu quả kinh tế của mô hình lúa xuân (BC15) - lúa mùa (BT7) trong 3 năm 2012-2014	113
4.35	Hiệu quả kinh tế của mô hình lúa xuân (Bắc thơm 7) - lúa mùa (Nếp cái Hoa vàng) trong 3 năm 2012-2014	114
4.36	Hiệu quả kinh tế của mô hình lúa xuân (M6) - lúa mùa (Khang dân đột biến) và hành đông trong 3 năm 2012-2014	115
4.37	Hiệu quả kinh tế của mô hình lúa xuân (BC15) - lúa mùa (BC15) và khoai tây trong 3 năm 2012-2014	116
4.38	Hiệu quả kinh tế của mô hình thuốc láo xuân - lúa mùa (BC15) trong 3 năm 2012-2014	117
4.39	Hiệu quả kinh tế của mô hình thuốc láo xuân - lúa mùa (BC15) và ớt đông trong 3 năm 2012-2014	118
4.40	Đề xuất cơ cấu các kiểu sử dụng đất nông nghiệp của huyện Tiên Lãng đến năm 2020	125
4.41	Đề xuất cơ cấu các cây trồng đến năm 2020	126
4.42	Đề xuất các kiểu sử dụng đất nông nghiệp của huyện Tiên Lãng đến năm 2020 (đơn vị: ha)	127
4.43	Dự báo diện tích đất mặn tăng do bị xâm nhập mặn (biến đổi khí hậu)	130
4.44	Đề xuất cơ cấu các kiểu sử dụng đất của huyện Tiên Lãng đến năm 2020 (PA2)	130
4.45	So sánh cơ cấu cây trồng theo hai phương án sử dụng đất của huyện Tiên Lãng	131
4.46	Đánh giá hiệu quả kinh tế của phương án sử dụng đất năm 2020 của huyện Tiên Lãng	132